

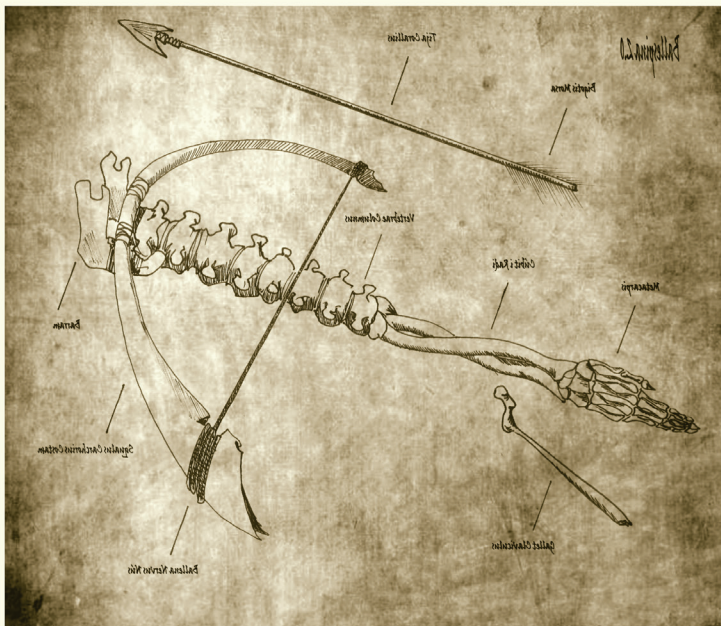
PROPOSTA DIDÀCTICA

Joan Manuel Matoses

ÀFRICA

Joan Manuel Matoses

Premi de teatre "Pepe Alba" 2012 | Ciutat de Sagunt

Introducció

Potser, la millor manera d'enfrontar-se a un text literari (o de qualsevol altre tipus, o a qualsevol altre objecte o tema) és preguntar-se quin és el motiu pel qual s'està llegint, si ens agrada o no (al marge de la seua popularitat), per què està construït així o si hi ha aspectes que canviariem en ell.

Per això plantejem la present proposta didàctica en forma de preguntes (excepte la darrera part, dedicada a la dramaturgia), que haurien de servir com a detonant de la investigació, i que en cap cas tenen una única resposta o una solució definitiva. El conjunt de contestacions a totes les preguntes (i a d'altres sobrevingudes durant el procés) hauria, més aviat, d'ajudar a crear-nos la nostra pròpia imatge del llibre. En definitiva, es tracta d'un procés d'**indagació**, que ens hauria de dur, en el millor dels casos, a una assimilació del fet literari com un fenomen ample i complex: comunicatiu, artístic, social, etc.

El llibre

Per començar, podem intentar caracteritzar *Àfrica* a partir de **trets externs** al text. Podeu fer-vos aquestes preguntes (fins i tot abans de llegir-lo):

1. Per què llegiu aquest llibre?
2. En teniu alguna informació prèvia a la lectura?
3. Quan i on ha estat publicat?
4. Sabeu alguna cosa de l'autor?
5. Creieu que es pot llegir de manera col·lectiva, o en veu alta, per exemple?
6. A quin gènere literari creieu que pertany el text?
7. Està dividit en parts?

El text

Un cop hàgeu llegit el text podeu fer-vos aquestes altres preguntes, centrades en **aspectes formals**:

1. Heu entès tot el text?
2. Algunes paraules o expressions us han fet aturar la lectura?
3. Creieu que és una lectura adequada per a qualsevol edat?
4. Si donem per fet que hi ha diferències clares entre uns gèneres literaris i altres, creieu que aquest llibre conté les característiques bàsiques del seu gènere?
5. Creieu que se li podria aplicar alguna etiqueta de subgènere literari (del tipus “novel·la romàntica” o “poesia èpica”)?
6. Creieu que podria ser traduït a un altre idioma sense que això comportara problemes de comprensió?
7. Fixeu-vos en les interrupcions dels diàlegs: per què creieu que han estat escrits així?

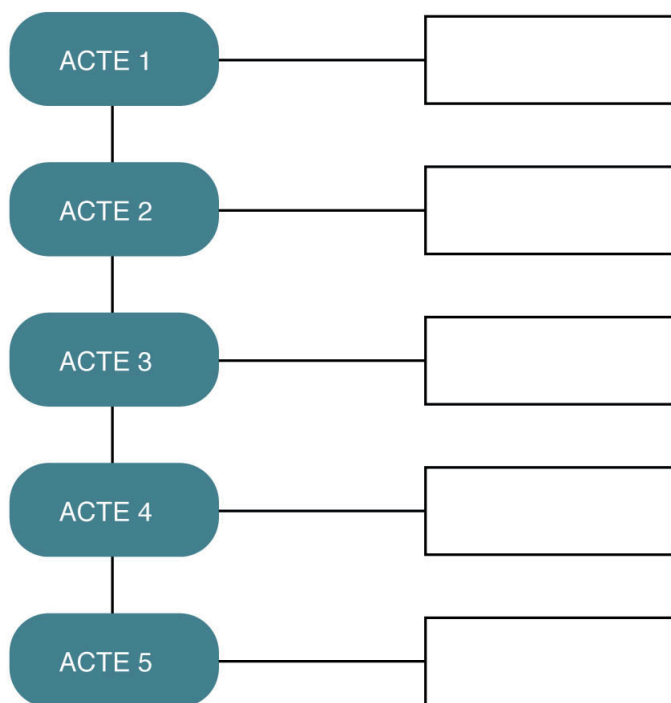
La història

Per endinsar-nos en el contingut de la història, podeu començar pels **aspectes contextuals**, com ara aquests:

1. Quin és el temps històric (és a dir, l'època en què ocorren els fets)?
2. Quant dura el temps intern (és a dir, els fets des de l'inici fins al final de l'argument)?
3. On ocorren els fets (a diferència de l'espai escènic, que desenvolupem més endavant)?
4. Coneixeu alguna altra història situada en un espai com el d'Àfrica?

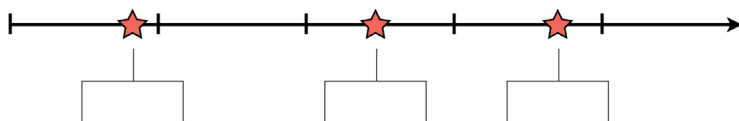
5. Seríeu capaços de dibuixar aquest espai?
6. Seríeu capaços de dibuixar els personatges, els animals, les eines i els altres objectes que formen part de la història?

Després, pot ser útil resumir gràficament el **desenvolupament de la trama**, mitjançant un eix horitzontal ramificat, o a través d'un diagrama de flux com aquest:

En una segona **aproximació més profunda** a la trama, intenteu assenyalar els moments de la història que, al vostre parer,

fan avançar l'acció o la fan canviar de rumb. Un eix horitzontal pot ser un bon instrument:

Pel que fa als **personatges**, podeu fer-vos preguntes com les següents:

1. Quins creieu que són els objectius de cada personatge?
2. Aquests objectius, canvien al llarg de la història?
3. Creieu que hi ha un personatge principal i altres de secundaris?
4. Creieu que es poden destriar segons el seu rol: protagonista, antagonista, ajudant, etc.?
5. Quins qualificatius podeu adscriure a cada personatge?
6. Penseu que els personatges evolucionen, és a dir, canvien la seua personalitat al llarg de l'obra?

La posada en escena

Com a text teatral, ens podem plantejar si *Àfrica* és realment *representable*, és a dir, si reuneix els requisits per ser duta a l'escenari, o si es pot fer només parcialment, o si és del tot impossible:

1. Com dibuixaríeu l'escenari (en perspectiva, en forma de plànol...), amb els elements escènics que creieu necessaris?

2. Creieu que podeu dissenyar un model d'escenari en què el públic no estiga enfront dels actors, si això ajuda a crear una posada en escena més efectiva?
3. Us atreviríeu a construir una maqueta (amb cartó, per exemple) de l'escenari, tal com us l'imagineu?
4. Quina escenografia seria la mínima imprescindible per ajudar el públic a situar l'acció?
5. Quina escenografia seria la ideal en cas que disposàrem d'un pressupost com el d'una producció professional?
6. Com s'hauria d'il·luminar l'escenari?
7. Quin vestuari seria l'adient per als personatges?
8. Com es podrien construir els elements d'attrezzo necessaris?
9. Com s'hauria de preparar l'incessant so del vent?
10. Quin fons d'escenari hauríem d'usar?
11. Com solucionaríeu l'aparició de la barca en escena?

La dramaturgia

Per acabar, us oferim algunes pautes per iniciar una possible dramatització de l'obra:

1. Comenceu per interpretar un fragment extret del primer terç de l'obra: proveu quina distància hauria de separar els personatges, quin volum de veu necessitaran, etc. Pot ser interessant, atès el context en què es desenvolupa l'acció, que experimenteu amb diverses opcions, des d'un metre de separació fins a diversos metres.
2. Escolliu un fragment en què els personatges hagen de moure's bastant i mireu de dissenyar el desplaçament que

haurà de seguir cadascun a l'escenari, a més de delimitar l'espai propi de cadascun.

3. Dediqueu algun temps al treball postural: la postura de cada personatge hauria d'anar en consonància amb els seus trets de personalitat, sobretot pel que fa als dos personatges inicials. Seleccioneu un fragment de la part inicial i tracteu d'interpretar-lo exagerant les postures, ja que serviran per transmetre al públic, des dels primers instants de la representació, els rols de cadascun.
4. Seleccioneu tres fragments de l'obra, un de l'inici, un de la part central i un del final, i interpreteu-los seguits, per tal de treballar la possible evolució en el comportament dels personatges.
5. Dissenyu una llista de moviments, coreografiats si voleu, per a les escenes de contacte entre actors del final de la història: és interessant que proveu diverses variants fins que trobeu la millor manera de posar-ho en pràctica.
6. Proveu de treballar amb caigudes a terra i tombarelles per preparar l'aspecte físic de la interpretació, mentre dieu en veu alta el text, ja que suposa una dificultat afegida a l'hora de comunicar la història al públic.